

KURJER LITTEWSKI

W WILNIE DNIA 20. STYCZNIA V. S. ROKU 1812

FRANCYJA

s Paryża 4 stycznia

W dzisiejszym Dzienniku Państwa taki artykuł czytamy.—Doszła do swego kresu rewolucyja w handlu osadniczym, zrzadzona przez liczne a szczęśliwe doświadczenia, które gotują upadek fabrykom cukru ze trzciny. Łan ziemi zasadzony trzcina cukrową w osadach, trzecią częścią tylko więcey wydaie nad łan zasiany burakami, wiakiey kolwiek stromie stałego łądu, a ostatki buraków, z których cukier wyciągają, służą ieszcze na pokarm dla bydła. Funt nierafinowanego cukru ze trzciny, dodawszy opłatę celną, tudzież koszta przewiezienia go morzem, a potem łądem, kosztował w Paryżu przed rewolucyją naytaney 12 soldów. Robią teraz cukier z buraków, którego funt kosztuie 18 soldów, a nie będzie nad 15 kosztował, skoro robienie go i maszyny wydoskonalonemi zostaną. A zatem, kładąc na zagraniczny cukier 25 od 100 opłaty, nie tylko cukier burakowy utrzyma się w każdym czasie względem cukru ze trzciny, ale ieszcze tę wielką korzyść przyniesie, iż zachęci do robienia onegoż. W terażniejszym stanie rzeczy, chociażby taryfa pod d. 5 sierpnia zmniejszoną była do 4tey części, wszakże cukier burakowy ieszcze będzie miał pierwszeństwo. Daleko większe korzyści dla cukru burakowego zapewnia chęć Imperatora utrzymania przez lat kilka opłaty od cukru osadniczego podług taryffy d. 5 sierpnia postanowioney. — Takież rewolucyja zachodzi względem Indigo, gdyż mączka z urzetu wydaie indigo, zupełnie podobne do indigo Guatimalskiego: ma wszystkie iego własności, a nierównie mniej kosztuie. Przewaga handlu naszego zyszcze więc go milionów, które Francyja płaciła obcym za cukier i indigo. Ze zaś Niemcy i inne kraie europeyskie wzięły się już do robienia cukru i indigo u siebie, można rachować iż handel angielski straci przez to około 300 milionów franków. — Minister wewnętrzny złożył Imperatorowi stan tegorocznego zbioru buraków po różnych departamentach, i pozakładanych fabryk cukru burakowego. Spieszniiey szło sadzenie buraków, aniżeli zakładanie fabryk, tak dalece, iż lubo ich dosyć już iest wiele, niewystarczyły atoli wypotrzebować przeznaczonych na cukier buraków. Właściciele rafineryy nie prędko się wzięli do korzystania z dogodney im okoliczności. Dwudziesto lub 30 stotysięczny kapitał na każdą fabrykę byłby dostarczył potrzebnych fabryk do wyrobienia 200 lub 300000 funtów cukru. Przemysł ten byłby bardzo korzystnym, zwłaszcza dla właścicieli rafineryy, ponieważ robiliby cukier zimą, któryby rafinowali latem, a tak mieliby użytek z kapitału, tak długo w ich rafineriach nieczynnego. Potrzeba zasadzić burakami 100000 łanów, żeby mieć z nich cukier wystarczający na potrzebę całej Francyi. Zdaie się, iż w r. 1812 mocno się do tego zbliżemy. Za wysypaniem 6 milionów

franków założy się dwieście lub trzysta nowych fabryk, i nie potrzeba już będzie Francyi posyłać pieńniadze za morze dla zakupienia cukru. Będzie go miała z własney ziemi swoiey, i rafineryy naszenie będą zależały od chciwości nieprzyjaciół naszych. Otoż taką to korzyść odniesie Angliia ze swoich srogich rozkazów gabinetowych roku 1806 i 1807. Dnia 2 stycznia wyiechał Monarcha na obeyrzenie fabryki cukru z buraków, należącey do P. Beniamina Delessert w Passy, gdzie był P. Chaptal Senator. Obeyrzawszy wszystko w nadrobniejszych szczegółach, na dowód nkontentowania swojego zaszczycił P. Delessert ozdobą legii honorowey, a robotnikom kazał wypłacić tygodniową należytość w nadgodzie.

z Amszterdamu 4 stycznia

Pomiędzy zatoniem, rozbitemi i osiadłemi na hakach morskich okrętami angielskiemi przy Texel są następujące. *Le Héros* 74rodziałowy, który całkiem zatonął. *Le Centurion* 8 działowy, i ten całkiem zatonął, *le Grashopper* 32działowy ze 108 maytkami i 15 osobami podróżnemi, ten osiadł na haku, został sciągniony na morze, i do Texel sprowadzony, sternik iego tylko zatonął. *L'Archimede* bryg przewozowy z 20 ludźmi; ten uratowany z ludźmi; *la Flora*, okręt przewozowy 25gcio beczkowy, mający na sobie 1500 baryłek prochu, 250 skrzyń broni, w każdej po 20 sztuk, ten rozbił się, lecz uratowano część ludzi, i iest nadzieia, że wiele baryłek i skrzyń można będzie z morza wydobyć, *la Rosina* okręt 255cio beczkowy z 22 ludźmi powracający bez ładunku, kapitan iego z 17 ludźmi zatonął, *le Bekmon* powracający także bez ładunku rozbił się, a kapitan iego z 13 ludźmi zatonął; ieden bryg rozbił się między Campen i Bergen. Ogółem, wyratowano 147 ludzi.

Od granic Duńskich 6 stycznia

W dniach 24 i 25 grudnia rozbiły się na brzegach Rinkioping wojenne okręty ang. Na iednym z nich było 575 ludzi, na drugim tyleż prawie. Z iednego 7 a z drugiego 15 tylko się uratowało. Pod Lemwing rozbił się okręt wojenny stodziałowy z 500 ludźmi, i ze wszystkiem zatonął. Na tym okręcie był Admirał Reynolds. Widziano także 18 wielkich okrętów przewozowych tonących, i z tych to zapewna pochodzą trupy, których morze na brzegi przy Nyeminde wyrzuca. Według doniesienia z Ripen, komandor rozbitego okrętu angielskiego *le Defensor* nazwiskiem *Atkins* wyratowany, a ciało Admirała Reynolds znalaziono na brzegu. Na milę między Lemwing i Ringkjoping okryty brzeg trupami i szczątkami okrętów. Jedna z fregat płynących pospołu z tym okrętem tak uszkodzona, iż podobno zatonąła.

BRYTANIA WIELKA

z Liwerpool 27 grudnia

Gdy prezydent miasta nie chciał przychylić się do podanego mu żądania, aby zwołał powszechnie

zgromadzenie kupców i innych mieszkańców miasta Liverpool dla zastanowienia się, czyli wypada podać petycją Xciu Reientowi względem cofnięcia rozkazu Rady gabinetowej uchwalonych d. 26 kwietnia 1809 roku, zbierają teraz w mieście naszym podpisy na następującą uchwałę, którą miano podać pod zatwierdzenie zgromadzenia. — „Gdy handel kraiu naszego, którego interessa handlowe i rękodzieła były jedną z istotniejszych przyczyn znaczney wyższości potęgi i dostatków jego nad potęgę innych rozleglejszych i ludniejszych kraiw, bardzo podupadł, czego widocznie dowodzą nadzwyczajna ilość bezprzykładnych bankructw, niemożność użycia okrętów ang. zmniejszenie się rękodzielni naszych z powodu zmniejszonych zamówień w nich towarów z zagranicy, mnóstwo rzemieślników i robotników nieczynnych teraz, niska bardzo cena wielu artykułów własności, a nade wszystko, zatrważające pomnożenie nędzy i ubogich: gdy nas środki nieprzyjaciela naszego z całego niemal stałego ładu wyłączyły, a rozkazy rady gabinetowej w r. 1807 wydane, a w niektórych swoich przepisach przez rozkaz pod dniem 26 kwietnia 1809 utrzymane, miały za cel otworzyć gwałtem związki handlowe ze stałym ładem, a mianowicie przeszkodzić, żeby płody nieprzyjacielskich osad nie wchodziły do ich portów w Europie na neutralnych okrętach: gdy te rozkazy nietylko niezdolały, iak o tém czteroletnie doświadczenie przekonywa, wziąć zamierzonego im skutku, lecz i owszem przyłożyły się do zupełniejszego wyłączenia naszych okrętów, płodów i rękodzieł ze stałego ładu: gdy trwanie rozkazów rady gabinetowej zamiast przywrócenia nam iakiejsz części utraconego handlu ze stałym ładem, jest i owszem widoczną przyczyną, że handel nasz bardziej jeszcze upadnie przez utratę najszacowniejszego dla naszych rękodzieł odchodu w zjednoczonych stanach Ameryki, dokąd wchodziło towarów ang. corocznie za 10 milionów fu, szt. (400 mil. zł. pol.) gdy wiadomo iż podług nałogu mieszkańców zjednoczonych stanów Ameryki, więcey amerykanie potrzebują u siebie kawy i cukru w stosunku do ludności, aniżeli w iakimkolwiek innym kraiu, dostarczenie tych płodów choćby temu tylko kraiu stałoby się nieocenionym prawie dla kupców naszych zasilkiem, gdyby im było dozwolone: co większa, gdy oprócz potrzebowania naszych osadniczych towarów w Ameryce, znalazłby się zapewne sposób wprowadzenia ich przeciw gdziekolwiek na łąd stały za pomocą okrętów amerykańskich, coby bardziej jeszcze polepszyło nasz handel zachodnio-indyjski: gdy odnowienie handlu z ziedn. stanami podałoby zaraz zręczność użycia wielkiej liczby okrętów angielskich, czy to do handlu prosto z Ameryką czy też do wprowadzania płodów Ameryki do Hiszpanii i Portugalii: gdy niezważając na ustawy w tej mierze francuzkie sądziemy, iż wszelkie środki kraiu naszego powinny z rzetelnych interessów jego wynikać, a nam nie należałoby cierpieć, aby trwanie rozkazów, nieskończenie nam samym szkodliwych, od woli nieprzyjaciela zależało: z tych pobudek, ma być podana Xciu Reientowi pokorna petycją, aby raczył w imieniu króla cofnąć rzeczony rozkaz rady gabinetowej pod d. 26 kwietnia 1809, lub przynajmniej tak go złagodził, aby się przez to nieszczęściom zaradziło, i zapobiegło klęskom, iakie niewątpliwie na kraj spadną, jeżeli ten rozkaz dłużej potrwa.

z Dublina 24 grudnia

W stolicy naszej zaszła scena, która w rewolucyjnych czasach wieleby krwi kosztowała, a dziś obeszło się bez najmniejszego rozruchu. Urzędnicy

królewscy rozpędzili mocą zgromadzenia katolików irlandzkich, a prezessow lordów Fingal i Netterwill aresztowali. „Dnia 23 grudnia o 10tej przed południem zebrał się wydział katolików w iedney z gospod dublińskich, a poczyniwszy tam potrzebne do obradowania rozporządzenia, przeniósł się do sali teatralney, gdzie czekało bardzo wielu delegowanych i kilka tysięcy ludzi, zwołanych wydaném wprzód obwieszczeniem. Gdy lord Fingal zasiadł w krzesle prezessowskim, wszedł Radca Hare, ieden z urzędników królewskich, z przyzwoitym orszakiem. P. Hay sekretarz podał Lordowi Fingal pismo, mówiąc, iż zawiera petycją katolików Irlandzkich. Po wniesieniu, aby toż pismo przeczytano, i poparciu tegoż wniosku, zabierał się lord Prezes podać go do głosowania, gdy w tém odezwał się do niego Radca Hare w te słowa: — Milordzie Fingal! przychodzę tu iako urzędnik miasta Dublina na rozkaz Lorda Namieśnika królewskiego, i pytam się ciebie, iako Prezesa tego zgromadzenia, czyliście się tu zebrali iako powszechny wydział katolików Irlandzkich, składający się z Lordów katolickich, i innych osób wybranych i mianowanych po różnych hrabstwach i parafiach miasta, dla ułożenia petycji do parlamentu? Odpowiedział Lord Fingal: — Zgromadziliśmy się tu w zamiarze prawnym i konstytucyjnym podania petycji Parlamentowi. Radca Hare rzekł: — Milordzie! nie uważam tego coś powiedział za odpowiedź na moje zapytanie, a żeś go JW. WPan nie zrozumiał, więc ie powtórzę. Powtórzył ie, lecz takąż samą odebrał odpowiedź. Powtórzył trzeci raz; i gdy mu podobnie odpowiadano, rzekł: Milordzie! Z odpowiedzi twoiey wnieść mi należy, iż przypuszczasz, że iestście zgromadzeniem, iakiem opisał. Odezwał się Radca Hassey: nieprzypuszczamy tego. Radca Neonnell rzekł: Urzędnik może sobie wnosić, iak chce, ale my nie chcemy być pokrzywdzonymi przez jego wnioski. Radca Hare rzekł znowu: Milordzie! Mamże przez to rozumieć, iż niecheesz odpowiedzieć inaczej? Lord Fingal odpowiedział: tak iest; i zaraz rozkazał czytać petycją. Radca Hare rzekł: — Milordzie! Gdy nie chcesz na moje zapytanie odpowiedzieć, poczytnię to zgromadzenie za nieprawne, a gdy iest takim, rozkazuję, abyscie się natychmiast rozeszli. Proszę zaś uważyc, iż pragnę powinności moiey dopełnić bezstronnie i łagodnie, a przeto tuszę, iż się zechcecie sami rozeyść, niezmuszając mię do użycia siły, którą mi, iako urzędnikowi, oddaje prawo do wolnego użycia. Lord Fingal na to: Nie uczynię tego, póki nie użyjesz tej siły, a to żebym mógł udać się do prawa po zadosyćczynienie nam w tej mierze. Radca Hare: na to: Milordzie! Mniemam, iż się tego dopełni, jeżeli ia postąpię wyrażnie. Przysłał nato Lord Fingal, poczem Radca Hare położył rękę na ramieniu Lorda Fingala mówiąc: Milordzie! muszę ci nakazać, abyś z tego krzesła ustąpił. Przyzwano więc Lorda Netterville do krzesła. Radca Hare, zapytał się, czy toż samo, co pierwiey, ma uczynić? Odebrawszy odpowiedź, tak iest, zniewolił i tego Lorda do ustąpienia z krzesła. Poczem, gdy P. Barnwell chciał na niem zasiąść, odradzono mu, a tak rozwiązało się i rozeszło zgromadzenie katolików.

z Londynu 50 grudnia.

Królewicz Xże Klarencyi mianowany Admiralem i dowodzcą floty na miejsce zmarłego P. Peter Parker. Nie ieden zapyta się, czy to nastąpiło w nagrodę iakich zasług królewica, lub też iest dziełem P. Perceval i jego kollegow dla nięcia sobie Xięcia Reienta. Wiadomo tylko, iż Xiąże Klarencyi za Ministrostwa P. Pitta mocno pragnął dowództwa w słu-

źbie morskiej; lecz pierwszy ten Minister, mimo woli króla, zawsze był temu przeciwnym.—Jrał Hope ma mieć naczelne dowództwo wojska w Irlandyi na mieyscu hrabiego Harington, który do Anglii powraca.

W Ł O C H Y

z Neapolu 17 grudnia

Wiadomości z Sycylii dotąd tak pomieszane były i sprzeczne, iż za tą grubą zasłoną nie można było prawdy dostrzedz. Szczególnie zaś gazety Londyńskie wyraźnie przeciwne były tym, które w Messynie wychodzą. Messyńskie nawet kilka artykułów, umieszczonych w Londyńskich, a na stałym lądzie przez wszystkie inne gazety powtórzonych, za fałszywe i podrzucone ogłosiły, ponieważ rządowi angielskiemu nieprzyjazne sentymta dla dworu Palermeńskiego przypisywały, który też ze swojej strony nie zaniedbał użyć wszelkich przebiegów dyssymulacyi. Nareszcie, wyszedł od rządu następujący manifest. „Król nasz Ferdynand, w piśmie pod dniem 26 listopada, przez sekretarza Stanu Circello przesłał mi następującą królewską wolą. Nie może Król Jegomość dłużej ścierpieć zabiegów, iakich nikczemna polityka używa, dla nadwreżenia zgody między nim i jego potężnym sprzymierzeńcem. Zgoda ta nigdy nie będzie naruszoną. A zatem król nie chce dłużej pozwolić, aby tajemni wysłańcy z fałszywemi papierami do Sycylii się wkradali, zwłaszcza, że nawet mieli śmiałość udania się do królowey. Dla wstrzymania nadal tak nieprzyzwoitych kroków, rozkazał król, aby odtąd każdy wkradający się z takowemi papierami do Sycylii, w przeciągu 24 godzin był powieszony. — Na to Monitor czyni tę uwagę. Można by się zapytać, dla czego rząd sycylijski zwlekał tak długo poskromienie tego nieprzyzwoitego postępowania? Ileżby przez to był oszczędził ofiar! Niebyłoby lepiej, gdyby ten rząd przywołał był owę kupę rabusiów, których część wielka dostawszysię w ręce sprawiedliwości odkryła tajemnicę danych sobie rozkazów i listeczków, które zamiast nazwiska osób, zawierały cyfry pisane tą samą ręką, któraby teraz pokryć to chciała milczeniem, a która, iako nieprześlądana w tey nawet chwili wszędzie nieszczęsny iad swój poza obwód brzegów swoich rozlewa. Czyliż dwór Palermeński chce pomścić się na tych, których miał za najwierniejszych swoich służalców, którzy opuściwszy Sycylią z ludzkością byli przyięci w Neapolu, gdzie rząd dawne ich błędy zapomniał, i one im przebaczył? Czy oni to są pierwszymi i iedynymi przedmiotami gniewu i groźbiego? Jeżeli przybycie Lorda Bentinka taki ma wpływ, iak dowódzca angielski twierdzi, tedy odchyli w części tę grubą zasłonę, która niniejszy los Sycylii zakrywa.

z Wenecyi 24 grudnia

Dnia 18 b.m. o 11tey godzinie wieczorem dało się uczuć w Weronie gwałtowne trzęsienie ziemi, trwające 3 sekundy. Gruba mgła okryła miasto i okolice, latarnie paliły się ciemnym czerwoniawym światłem, które się potem natychmiast roziasniło. W ciągu tego roku zdarzenie to już po raz czwarty zaszło. Wnocy zeszłego wtorku panowała na morzu wielka burza. Okręty będące w porcie wiele ucierpiały, i niektóre osiadły na piasku. Ciągłe odbieramy wiadomości smutne o skutkach tey burzy, która także i na morzu srzodziemnem czuć się dała, wiele szkody w okrętach angielskich zrządziła, i przymusiła je do oddalenia się z niego.

D A N I Ā

z Kopenhągi 7 stycznia

Na początku tego roku mamy następujących officerów w czynney służbie morskiej królewskiej: i a-

dmirała, 2 vice-admirałów, 8 kontr-admirałów, 10 komandorów, 12 kapitanow-komandorów, 31 kapitanów, 32 podkapitanów, 72 poruczników pierwszych, a 82 drugich.

z Gothenburga 20 grudnia

Dowiadujemy się przez umyślnego wyprawionego ze Sztokolmu, iż zatrzymane okręty w Karlsham, których tam było ieszcze 26, tudzież 3 w Jstadt, za prawną zdobycz dnia 17 p.m. uznano.

P R U S S Y

z Berlina dnia 14 stycznia.

Dnia 12 b.m. odprawiło się poświęcenie chorągwi dla korpusu gwardyi obywatelskiej tuteyszej, to jest sztandaru gwardyi konney, iedney chorągwi dla korpusu strzelców i 5ciu chorągwi dla 5ciu batalionów gwardyi pieszej. Po skończonym obrzędzie, zlustrował Król Jmć wspomnioną gwardyą, która potym około Monarchy z rozwiniętymi chorągwiami przy odgłosie muzyki przeciągnęła, pod dowództwem Feldmarszałka hrabiego Kalkreuth, gubernatora. W południe był wielki obiad w sali teatru królewskiego na 360 osób, znaydowali się na nim: Xże Henryk, brat królewski, Xże Pruski, August Ferdynand, Xże Hesen-Homburski, Xże Karol Meklenburski, Baron Hardenberg, kanclerz stanu &c.

A U S T R Y I A

z Wiednia 2 stycznia

Na nowy rok odprawiła się wielka gala u dworu podług dawniejszego zwyczaju. Ubolewają tylko że gwardyia węgierska niebyła tak liczną iak lat przeszłych. — Mówią że wkrótce ogłoszony będzie patent podnoszący podatek gruntowy; drudzy twierdzą że druknie się edykt zniżający walor papierow bankowych. — Na propozycye węgierskie nastąpiła nakoniec odpowiedź; lecz ieszcze niewiadoma publiczności. — Regimenta cesarskie ruszyły z Węgier do Gallicyi; i dla tego otrzymano rozbiór mostu w Pest na Dunaju, który będzie zrzucony, po przeysciu 3 regimentow kawaleryi. Półki idące z Austrii do Węgier staną na stopniu pokoju. Jrał Duca dowodzący w tem królestwie daie officerow nadkompletnych do milicyi, która ma bydź uzbroioną. Komunikacyia z Turcyą ieszcze niezatamowana, przez Widdin przychodzą wielkie transporta bawełny wschodniey. (z *Berlin.*)

Z W I A Z E K R E N S K I

z Warszawy 21 stycznia

Dnia 6 i 18 odprawiły się tu obrzędkiem greckim przez Biskupa Ciechanowskiego dwie uroczystości Narodzenia i Obiawienia Pańskiego; które tym większe wrażenie uczyniły na umysłach obywatelów tuteyszych, że dotąd stolica ta nigdy niewidziała podobnych ceremonii.

Od dyrektora administracyi wojenney wyszła odezwa do dozorców magazynowych, ażeby zamykali obrachunki iak najrychley dla ostatecznego oblikwidowania stanu przeszley administracyi żywności. Przy tym dla zapobieżenia wszelkim nadużyciom officyantów w przyymowaniu produktow dla wojska od obywatelów, ogłoszono ażeby ci w kwestyach udawali się ze skargami do prefektow depar. i podprefektow powiatowych, którzy obowiązani natychmiast uczynić sprawiedliwość. — Zwierzchność rządowa ostrzegła mieszkańców, że w Kwidzynie pokazały się dukaty fałszywe noszące rok 1757 prowincyi Utracht. (z *Warszawskich.*)

z Norymbergi d. 2 stycznia

Dla gwardyi narodowej Frankfurtskiej, która ma bydź uorganizowaną i zaraz ćwiczoną w obrótach wojskowych po nowym roku, kazano zrobić 1000 baguetów. Jenerałem maiorem tey gwardyi narodowej

W. xstwa frankfurskiego, iest Baron Humbrach pochodzący z dawney familii frankfurtskiej, należącej do domu Alten-Limpurg. Ku końcowi tego miesiąca spodziewają się przybycia do Frankfurtu wielkiego Xcia frankfurtskiego.

Od wyższego Renu 28 grudnia

Plan do zbudowania mostu nowego koło Huningen, został przyjęty, a sam most wystawionym zostanie następującej wiosny. Dla zasłony onego wysypną będzie bateria na prawym brzegu Renu. Oprócz tego mostu, ieszcze będzie zbudowany drugi w Monguncyi. A tak wszystkie znaczniejsze punkta na tey wielkiej rzece będą opatrzone mostami, które na wzorowych drog przez Alpy łączących Francją z Włochami ziednoczą państwo fr. z ligą Reńską. (*Zuschauer.*)

R O S S Y I A

U k a z

W Jmiennym J. J. Mości naywyższym ukazie z własnoręcznym podpisem danym rządzącemu senatowi 1811 roku 26 października wyrażono— Przez ustawy roku 1805 z okoliczności grasującej w Maladze zarazy, zakazano w guberniach pogranicznych handlować staremi sukniemi, oprócz zwyczajnego kroiu rossyjskiego; a żydom zaś nigdzie niepozwolono handlować ani starém ani nowem odzieniem. Zostawiając na zawsze zakaz przedaży starego odzienia po kramach podług Naszego ukazu 1808 stycznia 25; s powodu zmienionych okoliczności, dla których wspomniana ostrożność względem żydów przyjętą była; *rozkażujemy*: w tych guberniach, gdzie żydom żyć pozwolono, pozwolić handlować nowym odzieniem z rossyjskiego sukna i materyi, byleby one niebyły z zagranicy. Rządzący senat niezaniebda uczynić należytego rozporządzenia. (*z Gazety Senatskiej*)

Zbiór zdarzeń większey wagi w r. zeszłym 1811 w lutym

W pierwszych dniach tego miesiąca, wypłynęły z portów ang. posiłki w woysku, przeznaczone na wzmocnienie lorda Wellingtona w Portugalii— Dnia 1 lutego odezwa Xcia Istrii do hiszpanów, osiadłych w okręgu woyska północno hiszp. zachęcająca ich do spokojności. Dowodztwo nad tém woyskiem powierzył Napoleon wspomnionemu Xięciu. Główna kwaterya jego była w Burgos; cały zaś okrąg podzielony został na 6 gubernii— Dnia 3 deputacyia departam: *Simplon* miała audyencyją u Cesarza *Napoleona*— Dnia tegoż ustawa tego monarchy, podług której ze 120,000 konskrypcyonistów r. 1811, wybranych będzie 80,000, do czynnego woyska; departamenta nadmorskie nie należały do tey konskrypcyi— Dnia 6 Xiąże *Wallii* wykonał w radzie tajney królewskiej przysięgę i obiał reienicyą— Dnia tegoż ukaz Cesarza *Alexandra* tyczący się podatkow w Rosyi na rok 1811— Dnia tegoż dekret Cesarza *Napoleona* względem wypłaty zaległości długu *Hollandyi*— Dnia 8 pierwsza audyencyia publiczna sądu kassacyjnego Xięstwa warszaw.— Dnia 9 przybył do Hamburga Xże *Eckmühl*, wielkorządca 3ch wcielonych do Francyi departamentow północnych Niemiec— Dnia 9 Napoleon potwierdził etat wydatkow na drogi, mosty, porty, kanały w Państwie fr. iako też na ozdoby Paryża. Te wydatki w roku 1811 wynosiły 110 milionow frankow— Dnia 10 zebrały się kollegiia wybiercze królestwa neapolitańskiego dla wybrania członkow Parlamentu.— Dnia tegoż woysko Rosyjskie weszło do Belgradu— Dnia 11 dekret N. Pana zakazujący wprowadzania do Xięstwa warsz: z zagranicy od 1 marca wszelkiego spirytusu, iako też wódki— Dnia 12 zagaenia parlamentu przez Xięcia reienta— Dnia 12 woysko rossyjskie pod Jen: S. Priest zdobyło szturmem miasto obwarowane tureckie Łow-

cza— Dnia 13 przybył do Wasingtonu min: francuzki *Serrurier* i wkrótce potem przedstawiony był prezydentowi ziedn: stanow Ameryki— Dnia 15 ogłoszono w Hamburgu na rozkaz kommissii rządzącej wiadome ustawy Cesarza *Napoleona* pod dniem 10 gru. d. 1810 r. tyczące się departawentow wyższego Ems, uyscia Elby i uyscia *Wezery*, oraz odezwę do nich wielkorządcy Xięcia *Eckmühl*. Intendentami jeneralnemi zostali *Hrabia Chaban* do wydziałow wewnętrznego i skarbu, a *P. Saure* do sądownictwa. Senat hamburski miesiony został od d. 13, a senaty *Lubecki* i *Bermeński* od d. 16— Z 17 na 18ty dało się uczuć, ale bez szkody, trzęsienie ziemi w *Rzymie* i okolicy— Dnia 19 Xiąże *Dalmacyi* odniósł zwycięztwo nad Jenerałami hiszpańskimi *Cavara* i *Mendizabal*, ułatwił przez nie oblężenie twierdzy *Badajoz*. Dnia 20 Patent Cesarza *Franciszka* o redukcji bankocetli do 5tey części ich wartości, o rewersach wykupniących, i o monecie miedzianej — Dnia tegoż parlament ang. wyznaczył potrzebne summy na siłę morską i lądową w tym roku. Liczba maytkow miała wynosić 145,000— Dnia 22 dekret N. Pana o odnowieniu członkow Izby poselskiej, radcow departamentowych, powiatowych, municypalnych i sędziow pokoju w Xięstwie warszawskim. Dnia 23 zebrało się w Berlinie pod prezydencyją kanclerza stanu *Barona Hardenburga* zgromadzenie stanow pruskich w celu obradowania nad nowym systematem podatkowania, dzieliły się na 4 wydziały — Dnia tegoż kommissiia wyznaczona do bankocetli ogłosiła w *Wiedniu*, iż ilość będących w kursie, wynosi summę 1,060,798,755 zlot: ryńs.— Dnia tegoż wyrok Cesarza *Napoleona*, dzielący iencow woiennych na 30 batalionow, mogących bydz użytymi do robot około twierdz, mostow i grobel — Dnia tegoż nastąpiło uroczyste oddanie *Francyi* kraiw odstąpionych przez *W. Xięstwo bergskie*. Umocowany do tey czynności *hrabia Hodouville* wydał z tego powodu odezwę do mieszkańow kraiu monasterskiego.— Dnia tegoż rząd w *Dublinie* kazał rozeyść się wydziałowi katolików irlandzkich, dozwolono mu iednak ułożyć prozbę do króla— Dnia 27 kongres ziedn: stanow Ameryki północney uchwalił prawo dodatkowe do dawniejszego o stosunkach handlowych z *Angliją* i *Francyją*— Dnia 29 *P. Pinkney* minister ziedn. stanow Ameryki pożegnał Xięcia reienta *W. Brytanii*, zostawiwszy iednak sprawującego interessa do odbywania dalszych układow— W miesiącu tym kommissiia wyznaczona od Cesarza *Napoleona* z biskupow i arcy-biskupow, zaczęła swe posiedzenie w *Paryżu* pod prezydencyją *Kardynała Fesch*— Xiąże *Oskar*, syn Xięcia następcy tronu szwedzkiego otrzymał tytuł Xięcia *Sudermanii*— Xiąże *Vicencyi*, Poseł francuzki w *Peterzburgu*, odwołany został, a na miejscu jego mianowany *Jenerał hrabia Lauriston*.

Kommissiia wileń. prowiantskiego depowczywa życzących dostawić iey 250 sążni drow na rok terażniejszy, dla targow stawac raczą w terminie dnia 20, 26, 29 tego stycznia z należną ewikcyą.

	w Wilnie dnia stycznia	Barometr cale linie	Termometr stopnie	Odmiany powietrza
17	z rana	27 11 6	— 7	pogodne
	po południu	28 0 1	— 5	
	w wieczor	27 11 8	— 9	
18	z rana	27 11 4	— 9	pogodne
	po południu	27 11 4	— 5½	
	w wieczor	27 11 0	— 8	
19	z rana	27 11 5	— 9½	pogodne
	po południu	28 0 0	— 5	
	w wieczor	28 0 4	— 8½	

D O D A T E K N r o 6

D O K U R Y E R A L I T E W S K I E G O

W W I L N I E D N I A 20 S T Y C Z N I A 1 8 1 2 R O K U

U k a z y

Z Bożej łaski **A L E X A N D E R I** Imperator i samowładzca wszech Rossyi, Moskiewski, Kijowski, Włodzimirski, Nowgorodzki, Car kazański, Car astrachański, Car sybirski, Car chersonezu tauryckiego; Pan pskowski, i wielki Xiążę smoleński, litewski, wołyński, podolski i finlandzki; Xiążę estlandzki inflandzki, kurlandzki i semigalski, żmuydzki i białostocki, karelski, twerski, iugorski, permski, wiatski, bołgarski i innych; Pan i wielki Xiążę Nowogrodu, nizowskiej ziemi, czernichowski, rizański, polocki, rostowski, iarostawski, białozorski, udorski, obdorski, kondyyski, witebski, mścislawski i całej północney stronie rozkazujący, oraz Pan twerski, kartaliński, gruzińskiej i kabardyńskiej ziemi; czerkaskich i gorskich xiążąt i innych Pan dziedziczny i zwycięzca, następca norwęski, xiążę sleswicko-holsztyński, stornmarski, dytmarski i oldenburski. Na dowód wdzięczności naszej dla gorliwej szlachty kijowskiej, która ofiarowała znaczny kapitał na utrzymanie tamiecznego gimnazjum i niektórych szkół powiatowych, przytym chcąc udarować obfitemi zróżdżkami edukacyi młodz tego kraju, któremu nasza oyczyzna winna pierwsze promienie światła, uznaliśmy za rzecz sprawiedliwą i użyteczną rozpostrzeć w kiowskiem gimnazjum bieg nauk i wynieść one na wyższy od innych tego rodzaju zakładów stopień; azatem postanawiamy. (1 Kapitał 450,438 rubli assyg. przeznaczony od szlachty kijowskiej na szkoły utwierdza się na wieczne czasy dla iednego pożytku tych zakładów. Gimnazjum kijowskie, stosownie do życzeń szlachty pobierać będzie na swoje potrzeby z procentow od pomienionej summy przychodzących co rok po 10,550 rubli assyg. Oprócz tego co rok ze skarbu publicznego płacić się będzie na pomienione gimnazjum po 5,600 rubli assyg. a na powiatową przy nim szkołę 1250 rubli assyg. podług etatu dnia 5 listop. 1804 roku postanowionego. A tak na utrzymanie tych zakładów co rok wypłacać się będzie 17,250 rubli. Pozostająca reszta od tey summy obróconą będzie na pożytek tegoż gimnazjum. (2 Z pozostających procentow od kapitału przez szlachtę ofiarowanego, stosownie do żądania teyże szlachty, wyznacza się po 7,800 rubli na szkołę powiatową w Machnowce, po 3871 rubel i 19 kopieiek na szkołę powiatową w Radomyślu, po 500 na narzędzia naukowe szkole kaniewskiej; po 200 rubli assyg. na potrzeby naukowe szkole umańskiej corocznie. Wileński uniwersytet, do którego wiedzy należy kijowskie gimnazjum, skomunikowawszy się ze szlachtą kijowską, przepisze ustawę dla tych szkół i przedstawi do ministerium oświecenia na potwierdzenie. (3 Wszelka na potym ofiara dla gimnazjum kijowskiego mogąca być uczynioną przez obywatelow tey lub innych gubernii ma być zapisaną prawnym porządkiem w mieyscu sądowem bez opłaty zwyczajnych poszlin skarbowych. Takowe zapisy mają być chowane w archiwum przy gimnazjum a zaświadczone ich kopie odsyłać się będą do wileńskiego uniwersytetu. (4 Jeżeli dający niewskaże, celu dla swojej ofiary, zwierzchność gimnazjalna przedstawi natychmiast opinią uniwersytetowi względem pożyteczniejszego użycia ofiary i czekać będzie rozwiązania. (5 Żadne summy, do gimnazjum kijowskiego należące i żadna inna ich własność nie może być inaczej użytą tylko na pożytek Gimnazjum.

Na Artykuły niewyrażone w etacie pozwala się dyrektorowi, w przypadkach zwłoki niecierpiących, użyć do 200 rubli na raz ieden, o czym ma natychmiast donieść uniwersytetowi. Wydatki nad etatowe przewyższające 200 rubli uskutecznią się przez dyrektora, za pozwoleniem uniwersytetu który w przypadkach ważniejszych udaie się po rozwiązanie do kuratora. (6 Na osnowie ogólnych ustaw o gimnaziach uniwersytet wileński wybiera naczelnika gimnazjum, to jest dyrektora, którego potwierdza minister oświecenia za przedstawieniem kuratora. Dyrektor z professorami stanowi gimnazjum. (7 Dyrektor mając pod swoją wiedzą wszystkie szkoły kijowskiej gubernii znosi się z wileńskim uniwersytetem i podlega odpowiedzialności tak z rządu gimnazjum iakoteż innych szkół podług wydanych na to ustaw. (8 Gimnazjum kijowskie składać się ma z 7 starszych i 9 młodszych nauczycielow licząc w to metrow gimnastyki. Ci nauczyciele zostają w klasie wyznaczony dla nich przez ogólną ustawę o zakładach naukowych. Wreszcie zostawie się do uwagi uniwersytetu pomnożyć liczbę nauczycieli w miarę odkrywających się sposobow na ich utrzymywanie, tudzież rozdzielać między ich naukowe przedmioty podług ich sposobności, na osnowie 6 punktu ogólnej ustawy: także przedmioty podług po niższego porządku wkładające się na iednego mogą być połączone i rozdzielone między drugich bez względu na różnicę zachodzącą między starszemi a młodszyimi nauczycielami gimnazjum a nawet powiatowej szkoły. (9 Nauczyciele rozdzieleni będą podług przedmiotow przez nich traktujących się następującym porządkiem *starsi*: 1 wyższej matematyki i fizyki experimentalney, 2gi chemii i technologii, 3ci historii naturalney i ekonomii wieyskiej, 4ty moralney nauki, filozofii, loiki i prawa w ogólności, 5ty Prawodawstwa i w szczególności prawa rzymskiego i praw Rossyiskich, 7my starożytności ogólnie a szczególnie łacińskiej i estetyki: *do tych przydatkowe nauki*: 1 początkowe rysy matematyki, ekonomika państwa i handel; 3 starożytność a szczególnie rossyiska: *młodszy nauczyciele będą* 1szy nauczyciel języka greckiego, drugi łacińskiego, trzeci francuzkiego, czwarty niemieckiego, piąty polskiego, szósty rysunkow i malowania, 7my muzyki, 8my tańcow 9ty fechtów; a ogółem starszych i młodszych nauczycielow 16. (11 Wileński uniwersytet, zniósłszy się z dyrektorem kiowskim, stosownie do mieyscowych okoliczności i do liczby nauk dających się w gimnazjum, urządzi pewną liczbę klass. Na teyże osnowie tenże uniwersytet urządzi szkołę powiatową przy gimnazjum stosując się do ogólnej ustawy. A usposobienie uczących się od początkowych do wyższych nauk tak rozłoży, ażeby ta szkoła w łańcuhu nauk, była średnim ogniwem między szkołą parafialną a gimnazjum. (12 Wszystkie nauki dają się w języku rossyiskim; polski język daje się osobno tak iak zwyczajnie uczą się w szkołach języki, francuzki, niemiecki, łaciński i t. d. (13 Dyrektor postrzega ażeby postęp uczniow bynajmniey niebył opóźniony przez niestosowny wybor nauczycielow. (14 W przeciągu lat 4 kończyć się powinien zupełny kurs nauk i dla tego żaden z uczniow gimnazjum niemoże być wypuszczonym z niego przed tym terminem, bez ważnych przyczyn. Co rok gimna-

zium przedstawnie wileńskiemu uniwersytetowi pro-
spekt swoich kursów na potwierdzenie. (15 Po skoń-
czonych naukach uczniowie ściśle wyexaminowani w
naukach, których uczyli się, mogą być przedstawieni
do uniwersytetu o przyznanie im tytułu studentów; lecz
niewątpliwe i przekonywające dowody zaświadczyć po-
winny o znakomitym postępie przedstawującego się; w
przypadku przeciwnym uniwersytetma prawo niezgodzić
się na przedstawienie. Odbierający potwierdzenie tytułu
studenta używa wszystkich praw studentom uniwer-
sytetu właściwych. (16 Dyrektor razem z nauczycie-
lami pierwszych dni każdego miesiąca odbywa sessye,
na których obiera się kassa gimnazium, sprawdzają się
przychody i wydatki sum gimnazjalnych iakoteż szkół
podlegających dyrektorowi, układa się protokół i rap-
port za każdy ominiony miesiąc; podpisany przez dy-
rektora i starszych nauczycielow przedstawnie się do
uniwersytetu. (17 Kiedy zarzecz przyzwoitą i po-
trzebną dla dobra szkół sobie powierzonych osądzi dy-
rektor może zwoływać częścicy sessye gimnazjalne w
punkcie 16 wyrażone. Takowe sessye mogą być na
ułożenie kursów lekcyi, na weywienie w postęp ucz-
niow i względem szrodkow powiększenia postępu i znie-
sienia wad i niedostatkow w potrzebach naukowych.
(18 W niebytności w mieście dyrektora, zgromadze-
nie nauczycielow rządzi sprawami tak gospodarskiemi
iako też naukowemi w gimnazium wydarzającymi się;
lecz w szczególności dyrektor porucza iednemu ze star-
szych nauczycielow, zasługujących na wiarę, dozor co
do nauk. Ten nauczyciel, za powrotem dyrektora, o-
bowiązany zdać rachunek ze wszystkiego tego co tylko
należy do tego zlecenia, a zaś zgromadzenie nauczycie-
lów odrapportuie wszystkie sprawy przed siebie roz-
wiązane. (19 Dla utrzymywania kancelaryi wyznacza
się dyrektorowi kancelarzysta s pensją. Wódcz spraw
przy samym dyrektorze, kancelarzysta wstępuje czyn-
ności posiedzeń w 16 i 17 punkcie wyrażonych. (20
Przy gimnazium być może drukarnia, która z czasem,
podług rozporządzenia dyrektora, za potwierdzeniem
przez zwierzchność wyższą, założy się z corocznych po-
zostałości od sum iey należnych i z dragich odkryć się
mogących źródeł. Na osnowie ustawy o cenzurze, w
ney mogą być drukowane wszelkiego rodzaju xiaz-
ki i dzieła oprócz gazet i kalendarzów. (21 Dyrektor
i nauczyciel gimnazium kijowskiego, także ich wdowy
mają pensye i iednoroczne na ieden raz opłaty, pod-
ług dokładu głównego szkół rządu o pensyach dla tych
osob naywyżey utwierdzonego dnia 7 września 1805
roku. (22 Aże w gimnazium kijowskim podług tey
ustawy wyznacza się więcej nauczycielow aniżeli w
drugich gimnaziach etaty obeymuia, i że przy tym wię-
ksze pensye od innych gimnazjalnych nauczycielow
kijowskim przeznaczone, a zaś przy formowaniu do-
kładu o pensyach dla dyrektorow nauczycielow i ich
wdow, była na uwadze liczba nauczycielow gimnazium
kijowskiego i ich pensye w równowadze z drugiemu
gimnaziami, azatym postanawia się: dla zebrania przy-
datkowej pensyi co rok oddawać po 1000 rubli assygn.
s procentow od sum gimnazium kijowskiego dla po-
mnożenia funduszu. Z urosłych od tey summy pro-
centow opłacić przydatkową pensją w 21 punkcie wy-
rażoną niepierwicy iak po 20 latach, i dla tego nau-
czyciele wchodzący do gimnazium z drugich szkół mi-
nistrowi oświecenia podległych mają odbierać pensją
po wysłużeniu lat przepisanych, iako też i ich wdowy
z summy wyżey wyrażonym dokładem przeznaczoney;
nauczyciele zaś wchodzący do kijowskiego gimnazium
od utwierdzenia tey ustawy, iezeli niebyli nauczycie-
lami w szkołach ministrowi oświecenia podległych, od-
bierają pensją podług rozporządzenia w tymże dokła-
dzie uczynionego nie pierwicy iak po 20 latach, a zaś
iedno-razowe opłaty czynią się z summy kapitalney
to iest z 1000 rubli, iezeli niemożna ich opędzić z sum
ekonomicznych. (23 Zyczyć należy ażeby ubóstwo mia-
ło prawo do litości, tudzież ażeby ukrywając często
górujące talenta odebrało wsparcie i w tey gubernii. Z
tey przyczyny żadnemu niezabrania się utrzymywać
pensyonarzow na własney summie przy gimnazium.
Dozor nad temi dziećmi porucza się nauczycie-

owi dystyngwującemu się postępowaniem. Dla
większey wagi i mocy tey ustawy, naymilszycywy r-
czyliśmy oną własnoręcznie podpisać, i rozkazaliśmy
pieczęć państwa przyłożyć, oraz oddać do schowania
kijowskiemu gimnazium. Dano 15 października
1811 roku w S. Peterzburgu. Na oryginalu własną
ręką J. J. Mości podpisano. *A L E X A N D E R.*

*Etat naywyżey potwierdzony dla kijowskiego gi-
mnazium.* Na którego oryginalu własną ręką J. J. Mości
napisano: „ tak ma być *A L E X A N D E R.*
Dyrektorowi 1500 rubli assyg. Na kancelarię iego 500
rubli assyg. Nauczycielom 7 starszym 4900 rubli as-
syg. 9ciu młodszym 3000 rubli assyg. Na dodatkowe
nauki 1100 rubli assyg. Na gimnastyczne nauki 1000
rubli assyg. na naukę religii rzymskiego i greckiego
wyznania 600 rubli assyg. na xiazki dla uboższych u-
czniow i nadgrody przy examinach 100 rubli assyg.
na pensye dla nauczycielow 1000 rubli assyg. na u-
trzymanie szkół, ciepło, światło, tudzież stancyi nau-
czycielskich 1500 rubli assyg. ogólnie na rok 16000
rubli assygnacyjnych. Do tego na szkołę powiatową
podług ogólnego etatu 1250 rubli assyg. ogólnie 17250
rubli assyg. Reszta z iednego artykułu zastępuje nie-
dostatek drugiego. Autentyk podpisał: minister oświe-
cenia
Graf Alexy Razumowski.

Prenumerata kuryera litewskiego

5 *Prenumerata na kuryera litt. ciągle przyymuie się
w Redakcyi u XX. Piarow wileńskich na dole. Abo-
nenci życzący mieć ukazy wiadomości rządowe i regu-
larną, bez zawodu gazetę raczą złożyć 14 rubli srebr-
nych na rok spoczta a 9 rubli bez poczty: można też a-
bonować i półrocznie. Kuryer litt. w kraju wychodzący
pod opieką rządu niemoże ulegać żadnym przypadkom.*

Obwieszczenia

1 W skutek Dekretu remissyinego Sądu Gł. 2go
Departamentu gubernii Mińskiej Sąd Taxatorsko-Ex-
dywizorski na rozdział dóbr JW. Michała Przeddzie-
ckiego Starościca Sądowego Mińskiego dla usatysfa-
kcyonowania iegoż wierzycieli wyznaczony, po odby-
ciu pierwszego swojego w terminie, powyżey wspo-
mnionym remissyinem dekretem zakreslonym, in fun-
do dóbr Zaslavia gubernii Mińskiej leżących xiazdu;
w terminie dekretem swoim pierwo-xiazdowym o-
znaczonym, to iest w dniu 15 xbra idącego 1811 Ru
do pomienionego fundum w celu ostatecznego wszy-
stkich pretensyi rozpoznanie powtórnie zięchawszy,
z powodu tak niezłożenia przez komornikow do Sądu
mapp dopióro rzeczonych dóbr pomiary, iako też
nieuzupełnienia przez niektóre strony dekretem na-
znaczonych komportacyi, a oraz dla niegotowości
stron przystąpić dopióro do czynności rozpoczętego
dzieła niemogąc, sądy swoje do dnia 15 februar: 1812
Ru odłożył: żeby więc wszyscy kredytorowie i pre-
tensorowie do JW. Michała hrab. Przeddzieckiego sto-
sujący swoje pretensye; na powyżey oznaczony ter-
min pod utratą swoich pretensyi nieodmiennie sta-
wali obowiązując, przez takową powtórna awizacyi
zawiadamia, i że na przeznaczony termin nieochybne
Sąd dla ukończenia pomienionego dzieła zjedzie o-
strzega. Datt roku 1811 xbra 25 dnia — w Zaslaviu.
*Józef Stecewicz Pisarz Z. Pttu Borysow. Prezyd. Exdy
Teofil Kotowicz Pisarz Z. Jhumen. Exdywizor.
Józef Kudzinowicz Z. Piński Pisarz Exdywizor.
Wiktor Missiewicz. Regent Sądow Exdywizor.*

Cena Targowa Wileńska

		Od dnia 14 stycznia do dnia 21 stycznia rub: kop	
Kommissyina	Beczka	Zyta syrowego	6 50
		Pszeniczy	16 —
		Jęczmienia	8 —
		Gryki	5 —
		Owsa	6 —
		Grochu	7 —
		Faska Masła	3 50
		Funt słoniny wędzoney	— 15
		Funt mięsa wołowego	— 3
		Assygnacya 100 rubli	26 —
		Dukat	2 90